ԹԻՒ 759 ՏԱՐԻ ԵՐԿՈՏԱՍԱՆ ՈՒՐԲԱԹ 1881 ՅՈՒՆԻՍ 19

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

10 փարայ ՕՐԱԹԵՐԹ 10 փարայ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի. տասեկան գինն է պօղայ եւ գասառաց համար 7 արծաթ մեճիտ կանխիկ. գասառակաճ թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ է: վեցամսեայ եւ եռամսեայ բաժանորդք ալ կընդունուին:

Լրագրոյս վերաբերեալ գիր կամ նամակ պետք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Իզմա վաշա խան թ.Չ Ս.Վ. Պարտիզպանեան Տպարանը. խմբագրատիան ուղղակի գիր ետ չը տրուիր: Յաճախման տողը մեկ անգամի համար 3 դրուշ է. աւելի անգամի համար ստիպողութիւն կըլլայ.

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐՆ

Շարաթ օր խօսեցանք ճանապարհայ շինուելեան խնդրոյն վրայ, և ըսինք թէ բարենորոգմանց լինչ ծրագիր ալ պատրաստուի, բանն այդ ծրագրին դործադրութիւնն է, և դործադրելի լինելու կամ գործադրութիւնն ապահովելու քանի մը կարեւոր հանդամանայ մին է նաև յարաբերութեան դիւրութիւնն, այն է ճանապարհայ շինուելեան խընդիրն: Ուստի չխօսեցանք թէ ճանապարհայ շինուելիւնը օրչափ պիտի օժանդակեն Ասիոյ Տաճկաստանի նիւթական բարգաւաճմանն, վասն զի այդ ամենուն հասկցած բանն է:

Շատ անդամ խօսուած է թէ բարենորոգմունք դրամի կը կարօտին, և թէ կառավարութիւնը դրամական դիւրութիւն չունի այդ մեծ պիտոյքն հոգալու:

Ճանապարհայ շինութիւնն ալ անշուշտ դրամի կը կարօտի. բայց հարկ չէ որ կառավարութիւնն հոգայ այդ դրամը. բաւական է որ կառավարութիւնն կոչէ դրամական հաստատութիւններն և ընկերութիւններն և Ասիոյ ճանապարհայ շինուելեան գործն մասնաւոր պայմաններով յանձնէ անոնց. ան ատեն դիւրաւ կը լուծուի այս խնդիրն: Ապա թէ ոչ՝ հնար չէ որ տեղացի ազգաբար ժողովրդեն մասնաւոր տուրք հաւաքելով, կամ եռօրեայ աշխատութեան հրաւիրելով զանոնք, շինուին և պատրաստուին սպասուած ճանապարհները. ինչպէս որ 10-15 տարիէ ի վեր կառավարութիւնն ձեռնարկած է շոսեներ շինելու. և հաղիւ Տրապիզոնէն ի կարին շոսե մը պատրաստուած է, որն որ ըստ ինքեան նոր ճանապարհորդայ՝ արդէն աւրուիլ սկսած է:

Կայսերական կառավարութիւնը չատ՝նոյ ղգացած է ճանապարհայ շինուելեան մեծ պիտոյքը. և վերջին անգամ տաճկայ 1294 թուականին յատուկ քարտէս մը պատրաստել տուած է հասարակայ շինուելեան պաշտօնատան մէջ. ցաւ. բայց դրամի պակասութիւնն զայն անդործադրելի թողած է ցարդ: Մինչև որ անգլիական կամ եւրոպական ընկերութիւնք չյօժարին այս մասին օգնել Թուրքիոյ, կամ Թուրքիա չյօժարի անոնց օգնութիւնն առանալ այս մասին, մեծ բան մը չպիտի ըլլայ ասիական Թուրքիոյ ապագային նկատմամբ:

Մեր ձեռքն անցած քարտէսն կը ցուցընէ թէ երկաթուղեայ երեք կարգի դիծեր որոշուած են. առաջինը մեծ դիծն է որոշեալ (մուքարրեր), որ կսկսի Իզմիտէն, Պիլեճիկէն, Էսկիշէհիրէն, Քէօթահիայէն, Աֆիոն-Գարահիսարէն, Աքշէհիրէն, Քոնեայէն, Ատանայէն անցնելով և Իսկէնտէրունի ծոցին եզերքէն դառնալով, կանցնի Իսկէնտէրունէն և Հալէպէն և կերթայ կըլանգի Գալաատա. 2320 քիլոմէթրօ տեղ (հինգ քիլոմէթրօն մէկ ժամ հաշուելով):

Երկրորդ դիծը կը կազմէ մեծ գծին ճիւղերը: Ձիւղ մը Պրուսայէն սկսելով, Համամլըէն կանցնի և կը միանայ մեծ գծին Պիլեճիկի մօտ: Ձիւղ մը Էսկիշէհիրէն կսկսի և Սիվրիհիսարէն անցնելով, կը յանգի Էնկիւրի: Ձիւղ մ՚ալ Աֆիոն-Գարահիսարէն սկսելով կը յանգի, Ձիւղ մ՚ալ Աֆիոն-Գարահիսար կը յանգի, Ձիւղ մ՚ալ Աֆիոն-Գարահիսարի գծէն սկսելով, և Տէնիզլիէն ու Սպարտայէն անցնելով կը յանգի մեծ գծին:

Ձիւղ մը կսկսի Սամսունէն Ամասիա և Թոքատ հանդիպելով կերթայ ի Սըվազ. ուր կուգայ նաև Իզմիտի մեծ դիծէն ուրիշ ճիւղ մը՝ Նիկտէն և Կեսարիայէն անցնելով: Սըվազէն սկսելով դէպ ի Գարահիսար ուրիշ ճիւղ մը կերթայ և Գարահիսարի մօտէն անցնելով կերթայ Յերզնկա և կը յանգի Երզրում:

Սըվազէն ուրիշ ճիւղ մը կիջնէ ի Մալաթիա, և կը յանգի ի Տիարպէքիր: Տիարպէքիրէն կիջնէ Յուրֆա, Այնթապ, և Ռիլիսի մօտէն անցնելով կը յանգի Հալէպի մեծ գծին:

Սուրիոյ և այլ գծերն հարկ չեն որ ատա նշանակեմք, մեք այն պէտք է ըսենք թէ եաֆայէն Երուսաղէմ ալ ճիւղ մը կայ՝ որ Հալէպէն իջած գծին հետ կը միանայ:

Այս երկրորդ դիծն 4680 քիլոմէթրօ է:

Երկաթուղեայ երրորդ գիծն մատգրեալ է (միւթէսաւիէր՝ ոչ մուքարրեր): Իզմիտի մեծ գծէն Էրէյլի, Էնկիւրիչէն ի Կեսարիա, Մէրսինէն Յատանա, Էրզրումէն ի Պայազիտ: Տիարպէքիրէն ի Մարտին, ի Մուսուլ և մինչև ի սահմանս Պարսից, Սիւլէյմանիչէն մօտ: Ընդ ամենը 800 քիլոմէթրօ տեղ:

Շոսէններն ալ երկու կարգ են. առաջին և երկրորդ: Առաջին գծերուն անունքը նշանակելու հարկ չկայ: Միայն սա հետեւեալներն կը նշանակեմք: Ինապոլէն չօսէ մը կերթայ Յեօղղատ և ի Կեսարիա. Գօնեայէն ի Թօքատ. Օլաուչէն ի Սըվազ. Կիրասօնէն և Թիրէ Պօլիէն երկու գիծ ի Գալաահիսար: Տրապիզոնէն ի Կիւմիւշխանէ, ի Բաբերդ և Յերզրում կայ արդէն, Կիւմիւշխանէէն Յերզնկա նոր գիծ մը պիտի ըլլայ: Բիղէէն Յերզրում: Գարատաղէն (Իսկէնտէրունի ծոցին եզերքը) Յատանա, ի Միս և ի Մարաշ:

Շոսէի ԵՐԿՐՈՐԴ կարգին մէջ կը դասնուին այն ճանապահներն, որոնց վրայօք ցարդ չխօսեցանք. և զորս ընթերցողք անչուշտ անհամբերութեամբ կըսպասեն ընթեռնուլ: Էրզրումէն ի Մուշ, ի Բաղէշ մինչև ի վան: Բաղէշէն ի Սըղերդ. Երզնկայէն ի Բալու մինչև ի Տիարպէքիր. Երզնկայէն Յէկին, Յաբաքիր մինչև ի Մալաթիա: Էկինէն ի Տիվրիկ, մինչև ի Սըվազ: Սըվազէն ի Կիւրէն, Յոզպհան, ի Մարաշ մինչև Այնթապ:

Այս երկրորդ կարգի շոսէներու համար լսուած է քարտէսին մէջ, «պետական արուեստաւորաց սեփական ճանապարհները»:

Ահա, Հայաստանի բարենորոգմանց խնդրոյն հետ լծորդեալ բոլոր Հայոց, ուշադրութեան արժանի խնդիր մը, զոր յատկապէս կը հրատարակենք, այժմէն հոգածութեան առարկայ ընելու համար, որոնց որ անկ է: Պ.

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ

(Շարունակութիւն երեկոյեան

ՆԻՍՏ Բ.

Նախագահ Սուրբ Եփրեմ

Առաւօտը բացուեցաւ կէս օրին: Հանդիսատես ժողովուրդն աւելի բազմա-

թիւ էր այս անգամ և մեչերին կը գըտնուէին Օսմանեան բարձրաստիճան անձինք, իւլեմաները, բարձրագոյն սպայները, դեսպաններ և ուրիշ երևելի անձեր։ Միտհաթ փաշայէն զատ միւս բոլոր ամբաստանեալք ներկայ էին։ Արդարութեան նախարար Ռէվֆէթ փաշա նախագահին ետին նստած էր։

Ատեանը բացուելուն պէս Սուրուրի էֆէնտի հրամայեց որ հանդուցեալ Սուլթանին մարմինը քննող կրօնական պաշտօնատարաց խմբագրած երկու զըրուխիւնները կարդացուին։ Առանք դեռ չը կարդացուած Մահմուտ Ձէլալէտտին փաշայի փաստաբան Բօսթանըքի էֆէնտի փաշային խնդրանաց վրայ ատենը դադար տալու նայ նստաւ։ Այս գրութեան առիթով Մուսթաֆա Իզզէթի կողմէ գրագրեալ էր և կը յայտներ թէ Մուրատ Սուլթան Ազիզն ինքզինքն սպաննած է. այս յայտարարութիւնը ծախրի պէյի հաստատական լսօքերուն վրայ հիմնուած էր։

Երկրորդ գրութիւնը ղրղ Շէյխ-իւլ-Իսլամի պաշտօնատան խորհրդականի օգնական Հիւսէյին Հիւսնի էֆէնտի ստորագրած էր. անձնական յայտարարութիւն մ'էր. Հիւսէյին Հիւսնի էֆէնտի դատարան կանչուելով, իւր ստորագրածը բերանացի ալ կրկնեց։

Ա.հաւասիկ սոյն գրութեանց պարունակութիւնը.

Օր մը Շէյխ-իւլ-Իսլամի պաշտօնատունը գտնուած ատեն Շէյխ-Իսլամը գինքը կանչելով հրամայեց որ երթայ Յուլթան Ազիզի դիակը քննէ. ուստի ծերիէ պալատը գնայ. սակայն իւր հոն հասնելէն առաջ դիակը վերուցած էին. այն ատեն մարդու մը ըրուն համար կայսեր սենեկապետն է կըսէին, հարցումներ ըրաւ, այս անձը ծախրի պէյն էր. և թէ Սուլթան Ազիզ մկրատի մը միջոցաւ իւր կեանքը իւր ձեռօք վերջացուցեր է։

Նախագահը հարցուց իրեն թէ ամբաստանելոց մէջ այս սենեկապանը կը տեսնէ՞. Հիւսէյին էֆէնտի աչքը չորս կողմ դարձընելէ վերջը ծախրի պէյը ճանչցաւ և ցըցուց. ծախրի պէյ խոստովանեցաւ թէ իրաւի Հիւսէյին էֆէնտի գինքն հարցաքննած էր։

Յետոյ դատարանը ոստիկանութեան պաշտօնակալներէն Մուսթաֆա էֆէնտիի վկայութիւնը լսեց. ա վկայեց թէ Սուլթան Ազիզի թաղման հետևեալ օր կամ միւս օր ոստիկանութեան նախարարին հրամանաւ Զրաղանի պահականոցն երթալով, յանձնաժողով մը կազմուած տեսաւ երկու զօրավարէ, երկու քաղաքային պաշտօնատարէ և մէկ կրօնականէ բաղկացեալ, որ Սուլթան Ազիզի մահուան պարագայներուն վրայ ծախրի պէյը կը հարցաքննէր։ Անիկա ըսաւ թէ ծախրի պէյի այն յայտարարութիւնը թէ Սուլթանը ինքզինքը սպաննած էր, ինքն ալ գրի առած և ստորագրած էր։ Ծախրի պէյ վկային այս յայտնութիւնը հաստատեց։ Ընդհանուր դատախազը ըսաւ թէ այս քննութիւնը երկրորդ հաստատութիւն մ'է, սակայն անոր վերաբերեալ գրութիւնները չկրցաւ գտնել։ Նախագահը վկային հարցուց թէ յանկնաժողովոյ անդամոց անուանները կրնա՞յ տալ. սա ալ պատասխանեց թէ զանոնք չը ճանչնար։

Յետոյ կուգայ Էմպէրկոյի Տոքթէօր Մարքել [illegible]։ Սա երդումէ ընելէ վերջը կըսէ թէ [illegible] ուրիշ բժիշկներու հետ Սուլթան Ազիզի դիակը քննելու պաշտօնով [illegible] կանչուեցաւ, երկրորդական սպայի մը բերնէն սա խօսքը լսեց. «Աշխ ինծի, ես ըրի այս բանը»։ Բարձրագոյն սպայ մ'ալ իրեն պատասխանեց. «Պահպան, դուն ես [illegible] ըրիր մը կոյ քեզի»։ Բժիշկը ա[illegible]ցուց թէ դիակը պէտք եղածին պէս չը քննուեցաւ և փորը չը ճեղքեցին ինչպէս անհրաժեշտ էր։

Այս վկայութեան վրայ նամիք վաշայի որդին Ալի պէյ յանկարծ ոտք ելնելով ըսաւ թէ երկրորդական սպան ինքը չէ. նախագահը հրաւիրեց որ ինքզինքը վերջը պաշտպանէ։

Նախագահը հարցուց թէ ծանուցեալ մկրատով այսպիսի վէրք մը բանալ կարելի՞ է. վկան պատասխանեց թէ ճիշդ այդպէս կարելի չէ ընել։ Ալի պէյ դարձեալ ոտք ելնելով ըսաւ. «մի՞թէ ե՞ս եմ». «այո՛, ասոր կը նմանի, պատասխանեց բժիշկը. բայց ոչ, անոր անունը նաֆիզ է, խոշոր և խարտեաշ մարդ մը որ ինծի կը նմանի»։

Ասկէ վերջը կուգայ Էտհէմ պէյ վկան որ երդումէ ընելէ վերջը կը յայտարարէ թէ ինքը Սուլթան Մուրատի և ներկայ Սուլթանին օրով առաջին սենեկապետի պաշտօն վարած է։ Էտհէմ պէյ իւր վկայութեան մէջ որ խիստ երկար է, կըսէ թէ Սուլթան Ազիզ Թօքդարուի պալատան մէջ կը ձանձրանար և կը վախնար. ուստի իրեն յանձնարարութիւն ըրած էր իրաց այս վիճակը Սուլթան Մուրատի հաղորդել։ Սուլթան Մուրատ դահաղուրկ կայսեր մխիթարական խել մը խօսքեր ուղղելուն ղանիկա Ծերիէի պալատը փոխադրել տուած էր. այս միջոցին ինքը (Էտհէմ պէյ) առաջին սենեկապետ անուանուած էր. Մուսթաֆա փէհլիվան և իւր ընկերները 100 ական ոսկի ամսական և 30 ական ոսկի պարգև ընդունած էին Սուլէյման ներքինիին ներկայութեան։ Նուրի վաշա, Մահմուտ վաշա և Սէյիտ պէյ պալատը ներկայ էին։

Դատարանը յետոյ պալատան միւտիր Ահմէտ աղային վկայութիւնը մտիկ կընէ որ կըսէ թէ 1854ին ի վեր այս պաշտօնը կը վարէ, և թէ իրեն հրաման եղած էր որ Մուսթաֆա փէհլիվանը և իւր ընկերները Նուրի վաշայի սենեակը ղրկէ. ասոնց և Մահմուտ փաշայի, Սէյիտ պէյի, Սուլէյման աղայի և Էտհէմ պէյի մէջ գաղանի խօսակցութիւն մ'եղած էր. ասկէյետոյ թէ ինքը ղրսէն լսեց որ 100 ոսկիի և 30 ոսկիի խօսք մը կըլլար. և 30 ոսկին իւր ձեռօքը վճարուեցաւ։

Տաղիստանցի Ահմէտ պէյ ներկայ չ[illegible]ելով, խոստովանեցաւ թ[illegible] ծուխեան գիշերը ինքը [illegible]ը չէր, այլ իր տունն էր, և թէ [illegible] պէյ ին այն առարկութիւնը որ կընէ թէ այն գիշերը տունը կը գտնուէր [illegible], սուտ է, Հետևեալ օր Մարքո[illegible]ան կանչելու դադրէ։

Կիսաբաժնի զօրավար Օսման վաշա կը յայտարարէ թէ [illegible] գործութեան գիշերը ինքը պալատը գտնուէր, բայց Ալի պէյ քանի մը վայրկեան հանգիստ ընելէ վերջը մեկնած էր. ինքը անոր թիկնապահ անուանուած է, և իւր ընկերները կը զարմանայի[illegible] ինչո՞ւ համար այն գիշեր պալատը գտնուեր։

Բոլոր վկայները լսուելէ վերջը Սուլթան Ազիզի դիակը տրայէն հանուած լաթերը ատեան բերին, ղրղ կարուած մեռաքսէ կերպասի մը մէջ փաթթած էին. Հանդիսականաց չորս արիւնաներկ վարագոյր ցըցուցին որոց մէջ պատած էին Սուլթանին մարմինը. անգրաւարտիք մը որ արեան քիչ մը հետք կը կրեր. չապիկ մը ղրղ բզքտած էին որպէս զի կարենան վրայէն հանել. այս չապիկը բոլորովին արեամբ չաղախեալ, ձախ կողմը ծակ մ'ունէր. խըրխա մը որ ձախ կողմը նոյնպէս ծակ մ'ունէր և վերջապէս 10 վարանոց մը որ վերջին վրայ դրած էին։

Ասկէ վերջը բոլոր վկայները ատեան կանչուելով, նախագահը ամբաստանեալներուն հարցուց թէ վկայներուն նկատմամբ ըսելիք մ'ունի՞ն. Մուսթաֆա փէհլիվան և Հաճի Մէհմէտ յայտարարեցին թէ ըսելիք մը չունին. Ջեղայիրլի Մուսթաֆա իւր ուրացումները կրկնեց։ Ծախրի պէյ ըսաւ թէ վկայներուն յայտնութիւնները սուտ են. Մ. Հմուտ փաշա և միւս բանտարկեալք ալ վկայներուն ըսածները մերժեցին ըսելով թէ ասոնք իրենց անձնական թշնամի են։

(Շարունակելի)

Ի մահ դատապարտեալ Տամատ Մահմուտ փաշայի տիկինը, Ջեմիլէ Սուլթան որ Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտի դուստրն է և վհհ. Սուլթանին հարազատ քոյրը, իւր դատապարտեալ ամուսինն թողուց. նոյնպէս Սուլթան Ապտիւլ Մէճիտի դուստր Ծաթմա Գվհոյն դատապարտեալ Նուրի փաշա իւր ամուսինն արձակեց։

— Երէկ երեկոյ Եըլտըզի ապարանքը նախապարագ մեծ ժողով մը կազմուեցաւ։

— Գ. Մէդաքսաս դնդապետը առջի օր մայրաքաղաքս գալով Բ. Դուռը գընայ և անկէ Փօրֆու մեկնեցաւ, իբրև առաջին պատուիրակ Յունաստանի. գաղղիական պատուիրակ դնդապետ Միօդ և աւստրիական պատուիրակ Զավիշ երէկ Պրընտըզի մեկնեցան սահմանագըլխոց նոր կարգադրութեան հսկելու համար։

— Աթէնքի աւստրիական դեսպան Վրէտ իշխանը Թրիէստէի չոգենաւով երէկ մայրաքաղաքս հասաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալներն հրատարակած էինք թէ Հաճընէն Ագգ. Պատրիարքարան զօրեաւոր հեռագիր մը կը գանդատէր թէ Թօշանօղլուի արդէն դանձած յիսուն ոսկու հաղար դահեկանը վերստին կը պահանջուի ժողովրդէն։ Այս անգամ Հաճընի երեսփոխ Հայոց ատորագրութեամբ Պատրիարքարան ղարնաւած հեռագիր մը վերստին կը ծանուցանէ թէ այս գումարին համար տեղական իշխանութիւնք ժողովուրդը դարձեալ կընեղեն և մինչև իսկ ժողովուրդէն բաւական անձինք Ատանա տարուելով թոյլատուութիւն չը լինիր Հաճընի վերադառնալու, մանաւանդ որ պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալու սովորութիւն ունեցող հռոմէական կղերը այս դէպքը առիթ բռնելով կը ջանայ եղեր երկպառակութեան որոմ ցանել Ագգին մէջ. Ս. Պատրիարք Հայրը վերջապէս ի պատասխանի ծանուցանել թէ այս խնդիրն արդէն կայսերական կառավարութեան ուշադրութեան թէև մատուցուած է, սակայն այս անգամ կրկին գրուած է առ Բ. Դուռն։ Ն. սրբազնութիւնը միանգամայն հեռագրեց Ատանայի կուսակալին որ բարեհաճի Հաճընցիներուն իրենց եղերը դառնալու արտօնութիւն չնորհել։

——

Տարօնոյ առաջնորդ Գեր. Տ. Գրիգորիս Ս. եպիսկոպոս Ալէմդճեան մայրաքաղաքս կանչուած առեն Սարաճեան Արժ. Յովսէփի վարդապետը իրեն վոխանորդ կարգած էր. սակայն Բ. Դրան հրամանաւ յիշեալ վարդապետն ալ Պօլիս բերուած ըլլալով, Տարօնոյ գործերը երեսի վրայ մնացած էին։ Ուստի Գեր. Ալէմդճեան առաջարկելով Ս. Պատրիարք Հօր որ մինչև յաւարտ քննութեան և իր վիճակը վերադարձը Մատնայ վանուց վանահայր Եսայեան Արժ. կարապետ վարդապետ առաջնորդական վոխանորդի պաշտօն վարէ, Ս. Պատրիարք Հայրը սոյն առաջարկութիւնը ընդունելով, յիշեալ վարդապետին ընտրութիւնը թէ Բ. Դրան և թէ Մշոյ աղէկին ժողովրդուն ծանոյց։

——

Ամիսն Գարահիսարի Գեր. Առաջնորդին ժիլոյաւ Ագգ. Պատրիարքարան հասած հանրագիր մը Գարահիսարի կառավարիչ Թէվֆիկ փաշայի հոդածոյ ջանքերու և մարդահները ջնջելու համար տարած աշխատութեանց մասին չընորհակալութիւն յայտնելով, Ս. Պատրիարք Հայրը ոչ միայն չնորհակալութեան գիր ուղղեց յիշեալ կուսակալին, այլև հանրագրին թարգմանութիւնը Բ. Դրան հաղորդեց, յուսընելու համար անշուշտ թէ իրենց պարտքը չը կատարող պաշտօնէից ցարմէ դանդաղելուն հետ, գիտէ նաև արժանաւորաց արժէքն ալ ըստ արդարութեան դնահատել։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական զօրաբաժնին հրամանատար Բէուֆի փաշայի ականակուռ Մէճիտիէի պատուանշան և Ծովային գործոց պաշտօնատան գործարանաց վերատեսուչ Հիւսնի փաշային երկրորդ ատիճանի Օսմանիէ պատուանշան չնորհուեցաւ։

— Հէտայէթի փաշա Յունաստանի սահմանագլուխը պաշտօն ունեցող հատմազգային յանձնաժողովին Օսմ. առաջին պատուիրակ, վէլի Րիշա փաշա երկրորդ պատուիրակ և Դահիր, Զէքի, Իսահակ, Հաֆըզ, Մէհմէտ և Րիֆաթ սպայներն ալ ասոնց օգնական կարգուեցան։

— Բ. Դուռը դեսպանատանց ծանոյց որ Արգարութեան գործոց պաշտօնատան վերարերեալ թարգմանութիւնները այսուհետև դրոշմաւոր թղթերու վրայ պիտի գրուին։

— Թուրքօ-Հելլենական դաշնագիրը յուսալի է թէ այսօր ստորագրուի և մի անգամ ընդ միշտ վերջ տրուի Հելլենական խնդրոյն։

— Հերքեարի, Կարին, Վան, Մուշ և Բաղէշ բանող թղթատար սուրհանդակին ապահովութեան համար ճամբուն վրայ ութը տեղ 63 ի չափ հսկող ձիաւոր ժանտարմաներ հաստատուեր են։

— Պաղտատի կուսակալութեան առողջապահական տեսչութեան հրամանին ներքև հարիւր ձիաւոր և հետևակ ժանտարմաներ կազմուեր են վեհ. Մուխթանի հրամանաւ։

— Հեռագրական տեսչութիւնը պաշտօնապէս կը ծանուցանէ թէ Բաղէշէն Մուշ թղթատար սուրհանդակ մը (թաթար բօսթասը) հաստատուած է։

—Կէօչէնեան Յակոբ էֆէնտի Հակոբեանունեան Հայերը այսօր ժամը վեցին ընդհանուր ժողովի հրաւիրեր է ի Ս. Յովհան Ոսկերերան եկեղեցին, առկախ մնացած խնդրոյ վրայ խորհրդակցելու համար։

— Ջամալճայի ամրութիւնները զընելու գացող Ապտի փաշա իր պաշտօնէն աւարտելով մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

— Երկկ Սելանիկէն չատ մը աւազակներ բերուելով Սպարապետութեան բանտը ղրկուեցան. ասոնցմէ մին ճամբան փախչիլ փորձեց բայց չյաջողեցաւ։

— Իտալիոյ դեսպանը յուլիս 11 ին (ըստ Լատինաց) մեծ պարահանդէս մը պիտի տայ Թարապլայի մէջ։

— Կէսարիկ-փաշայի թատրոնը բանեցնող Թոսպաթեան էֆէնտի Տակէս էֆէնտիի հետ դժտած ըլլալով ներկայացումները դադրած էին, այս անգամ վերոյիշեալ էֆէնտիները մէջերնին հաշտանալով և Մնակեան էֆէնտին ալ միատեղ առնելով, այսօրուընէ սկսեալ ներկայացումները վերստին պիտի սկսին

ԱԶԴ

——

Մինչև լրագրոյս մամուլը դրուած միջոցին հեռագիրը հասած չէր։

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՊՕՐՏԱ

Օսմ. Գոնսոլիտ Դոյուեցաւ երէկ իրիկուն	18-19
» » Բացուեցաւ այս առաւօտ	18-15

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Սօսիէթէ ժէնէրալ Անգղ. Լիր.	5-18
» Օթօման » »	4-
Կ. Պօլսոյ Պանքան » »	11-
Բրէտի ժէնէրալ » »	6-3
Փոխ. 1863 (Մուհրոն) » »	-30
» 1865 (Մուհրոն) » »	92-
» 1869 (Բլինար) » »	91-
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր)	29-30
» 1873 (Բլինար) » »	89-
Թրամվայ Օսմ. Լիր.	3-80
Թղթադրամ » »	1020
Րումելի երկաթուղի Ֆրանք	57-3/4
Լաւրիում »	136-

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկիով 100 դուրուշէն)

Անգղիկն. ոսկի	109-30	Գարպօն արծաթ.	92-
Գաղղիական »	87-20	Մէճիտիէ	108- 2
Բօլ »	90- 9	Վեցնոց	127-10
Բրիմից »	51-15	Հինդնոց	210- 3
Գարպօն թուղթ	8-92	Մէթալիք	205-

ԱՐՏԱՔԻՆ

Ռուսաճուխէն յունիս 21 թուով Բուրիէի հետեւեալը կը գրեն։

«Այսօր Սղէքսանդր իշխանը վարնա մեկնեցաւ. ժողովուրդը ափերնով ըղուած էր։ Այս առթիւ շատ մը ատենախօսութիւններ եղան, գլխաւորապէս Օրիորդ Էմիլի Փէթրօվիչի կողմանէ որ Ռուսաճուխի երեւելիներէն մեկուն աղջիկն է։ Օրիորդին առենախօսութիւնը մեծ տպաւորութիւն ըրաւ իշխանին վրայ. այս աղջիկը ի դիմաց բոլոր տիկիններուն, իշխանին ներկայացաւ բարի գալուստ մաղթելու համար։

«Երիտասարդ իշխանը ծաղիկներով ողղուեցաւ և բազմաթիւ վուշտեր նուիրեցին տիկնայք, գլխաւորապէս Էմիլի Փէթրօվիչի քոյրը օրիորդ Մարի հաճի Տիմիթրիէֆ։

«Ի պատիւ իշխանին փառաւոր կոչունք մը տրուեցաւ, որուն ներկայ կը գտնուէին քաղաքիս բոլոր երեւելիք։

— Հաշիւ եղած է որ Շուէյտի մէջ հաղար անձնասպանութեան 168 (երիկմարդի) և 24ը (կին) գործութեան արդիւնք է. Նօրվէկիոյ մէջ 21 այր և 18 կին. Բրուսիոյ մէջ 48 այր և 51 կին. Սաքսոնիայի մէջ 26 այր և 29 կին. Իտալիոյ մէջ 75 այր և 76 կին. Գաղղիոյ մէջ 138 այր և 164 կին։

— Գերմանացի մը 30 տարի առաջ Ամերիկա երթալով 10 միլիոն ֆրանք կը շահի. մեռնելու ատեն իր բոլոր հարստութիւնը իր հայրենակիցներէն միոյն կը թողու որ ժամանակաւ իր կինը անպատուած և ուրիշ շատ ընտանեաց տալով խեղճը Ամերիկա դաղթելու ըսպասած էր, սակայն գերմանացին սա պայմանները կը դնէ իր ժառանգին վրայ, թէ ամրողջ իր կենացը մէջ հրապոյն ղեստ մը պիտի հագնի, բայ կապոյտ տավատ (փանթալօն և կանաչ բաճկոն մը, այս ղեստուց ձևն ալ ասկէ 80 տարի առաջ եղած ծիծաղելի տարազի մը նման պիտի լինի. դուրս

եւ ամէն տեղ ուշքէն դիտարկ մը պիտի դնէ դերովը, վարդապետն ժապաւէններով եւ տասն երկու մեծ կոճակներով զարդարուած։ Վերոյիշեալ պայմանները ընդունելու համար ժառանգորդին երեք ամիս պայմանաժամ տրուած է, խեղճը հիմայ անհնարին մոռատանջութեան մէջ է. եթէ կտակեալ տասը միլիոնը ընդունի, բոլոր կենայ մէջ, ծաղու և ծաղակի նիւթ պիտի ըլլայ. եթէ մերժէ, տհաճին գումար մը պիտի կորսնցնէ։

. . . խմբագիր,

Դարակէօմրիւկ – Մալմաթօմրուք թաղին վարժարանաց նկատմամբ չարաթ առաւօտուր Հայրենիքի մէջ մի գրուած կարդացինք, որով կը ծանուցուէր թէ կրօնական խորհրդական էֆ. Տեսուչ Իւէքճեան էֆ. ի հետ յիշեալ վարժարաններն այցելելով մանրամասն քննութեան մ'ետեւ գրեր է առ Թաղ. խորհուրդն որ «Միացեալ վարժարանը թէեւ բարձր վիճակ մը չունին, սակայն ըստ բաւականին դոհացուցիչ վիճակ մ'ունին, և քաջալերեր է Թաղ. խորհուրդն, որ վարժարանաց աւելի յառաջդիմութեանն համար իւր կանքը չխնայէ»։

Կրօնական խորհրդական էֆ. որ, ըստ Հայրենիքի, արդար չէ դառը եղեր մի քանի թաղեցւոց բողոքն, լաւ կընէր եւ թէ հաճէը մի անգամ նորա պատճառն խուզարկել, զի բարեբաղդաբար կամ դժբաղդաբար ինք ևս հաստատած է իւր գրութեամբ յիշեալ բողոքոյ տեղի տուող այն պատճառն, որ է «Թաղիս վարժարանաց տղոյ ամսուկ դիրքն բարւոքել համաձայնութեամբ Թաղ. խորհըրդոյն»։

Թաղեցին՝ իւր սոյն խնդիրն կամ առաջարկն Թաղ. խորհրդէն բազմից ընդունուելէն և այս անգամ երիցս ի պաշտօնէ խոստացուելէն վերջը, մանաւանդ ազգեցութեան չնորհիւ չդործադրուելուն համար, բողոքած է Թաղ. խորհըրդոյ։

Հարկ չկայ հաստատել թէ, նախ խնդրարկու իսկ այժմ բողոքարկու Թաղեցիք կրթական խորհրդական էֆ. ին պէս առ բաղաքավարութեան, և անտեղութեանց տեղի չտալու համար էր որ օրինաւոր ընթացքով մը կուզէին իւրենց միտքն հասկընել այն յոռի և տգեղ վարչութեան համար, որով կը կառավարուին այսօր երեք վարժարանք։

Գիտէ գայ ժամանակը, և արդէն շատ մօտ է այն, յորում պիտի ազատուցանէ Թաղեցին թէ վարժարանաց Տեսուչը բիստոսատուր էֆ. Ղազարոսեան, որ փոքրիկ գումարով մը կը վարէ եղեր սոյն պաշտօնը, մեղ շատ ղարմանալի չի թուիր դի իւր չահերն կը պահանջեն որ տօմարաց մէջ փոքրիկ գումար մը արձանագրուած ըլլան իւր անուան։

Ուրիշ առեն այս և ասոր նման խնդրոց վրայ շատ խօսելիքներ ունի

ԹԱՂԵՑԻՆ

15 յունիս 1881
Մալմաթօմրուք

Սոյն նամակին անկողմնակալութեամբ հրատարակելէ վերջը դիտել արժան է թէ կրթական գործոց խորհրդականէ էֆէնտիի և ընդհանուր Տնօրէն Իւէքճեան էֆէնտիի վկայութիւնն բնականաբար աւելի արժէք ունի քան յօդուածագրին վկայութիւնը։ Նոյնպէս Միացեալ վարժարանաց Տեսուչ Ղազարոսեան էֆէնտիի համար իրաւունք ունէինք մեք ըսելու թէ փոքրիկ գումարով մը կը վարէ իւր պաշտօնը. վասն զի ստուգեցինք թէ Ղազարոսեան էֆէնտի հակառակ իւր ամենօրեայ աշխատութեան, տեսչական և դասախօսական խառն, ընդ ամենը 300 ղրուշ կընդունի, մինչդեռ ուրիշ վարժարանաց տեսուչներ 1000-1300 ղրուշ տնական կընդունին, և այն իսկ ապարդիւն վիճակի մէջ։ Հանրական չահուց վերաբերեալ խնդիրներու մէջ յառաջդիմութիւնը այն տեղն ապահով և իրական կըլլայ երբ կիրք և անձնականութիւնք բոլորովին կը լռեն և ազգային մանկտւոյն կրթութիւնը աստր անոր ձեռքը խաղալիկ չինելէ կը դադրի։

ԱԶԴ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Միացեալ ընկերութեանց Տլատլղանի Մասնաճիւղի հասոյթէն (5) հինդ օսմ. ոսկի,

Ընկերութեան ներկայացուցիչ Գ. Կաբապետ Յովհաննեանի միջոցաւ։

Ի դիմաց Միացեալ ընկերութեանց
Տնօրէն Ժողովոյ

Ատենադպիր Ատենապետ
Ե. Աբելեան Մ. Զերէզ

ԿԻՒՐԻՆԻ

Տեղական ապրանքներէն զանազան տեսակ քազմիր չայաքներ կը ծախուին Պահճէ դաբու Ղարաղօլին դէմ թիւ 5 խանութը։

— —

ՀՈՒԳՈՆԻ ՓՈՍԿՈԼԵԱՅ

ԵՒ

ՀԻՊՊՈԼԻՏԵԱՅ ՊԻՆԴԵՄՈՆՏԻ

Կրկին տաղք Գերեզմանականք Տաղաչափեալ յանդաւոր ի Թարուբենէ Գ. Մըրմըրեան. Տպագրութիւն Արամեան։

Գին 5 ղրուշ

Կը վաճառի Կ. Պոլսոյ ամեն դրավաճառաց քով և Պահճէ-դաբուսին ուճի Պօղոս աղայի խանութին, ինչպէս նաև ի Ղալաթիա Բօմիսիօն խանի ստորոտը դուրսի կողմը Պ. Վրուրի Թաչատուրեան Թղթավաճառանոցը։

ՏԷՐ–ԽՄԲԱԳԻՐ,
Մ. Ց ՄԵԼԻՔԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻԶԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
Բիզա փալա խան թիւ 3

ՓԱՆԱՍԷ

ԴԵՂ. ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂ. ՍԱՄԱՐԱՑԻՈՑՆ

Կը ծախուի Մխիթարեան եւ Ընկերաց Ամերիկեան վաճառատունը ի Գալաթիա Կ. Պոլսոյ։

Փանասէն իւր օգտակարութեամբն, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եւրոպոյ, նոյնպէս եւ Թուրքիոյ այլ եւ այլ կողմերը մեծ ընդունելութիւն գտած է։

Փանասէն դեղատոյն եւ դատաստանի բժիշկն ու բարեկամն է, եւ մեծ օրհնութիւն մը համարուած է այն տեղերուն համար, ուր բժիշկ ու դեղ եւ դարման հազիւ կը գտնուին։ Փանասէն բուսեղէններէ բաղադրեալ լինելով՝ բոլորովին անվնաս է։ Փանասէն այրածին ցաւը կ'առնէ ու քիչ ատենի մէջ կը բուժէ. նոյնպէս եւ մարմնոյն կտրուած ու ճմլուած տեղերուն ցաւն ու լորձոքը չատով կ'անցնէ։

Ջղային, յօդային եւ սակրային ատամի ցաւերը բուժելու՝ տաղտապալը կը հանդարտեցնէ։ Ստամոքսի, փորի եւ աղեաց ցաւերը կը կարէ ու պակղ յառաջ եկած դժուարութեանց առաջքը կառնու։

Փանասէն սիրային ատամի ցաւերը չուտով կը բուժէ։ Մարմնոյն կտրուած կամ վիրաւորեալ կողմերն առանց փանասէ քսելով չուտ կը բժշկուին ու կը դոցուին։ Փանասէն կը բժշկէ նաեւ փորհարութիւն, Թանչք, հազ, չերմ, կոկորդի բորբոք եւ ուռեցք, մկղքի ցաւ եւ այլ զանազան ախտեր, որոց սկզբնապատճառը գրեթէ նոյնն են։ Այսպէս կը վկայեն չատեր, որք փորձած են։ Ընտանիք իրենց տան մէջ ու պանդուխտք եւ ճանապարհորդք իրենց մօտ փանասէ պահելով եւ յանկարծական դժուարութեանց տանն գործածելով մեծ օգուտ կը քաղեն եւ ծանր հետեւանաց առաջը կառնուն։ Փանասէն հեղուկ է, որ թէ՛ մարմնոյն վրայէն քսելով եւ թէ՛ խմելով ալ բժշկութիւն կը գործէ։

Գործածութեան կերպը հետեւեալն է։ Գալաթիոյ վաճառատունէն է, Գալաթիոյ Եկեղեցի-ձամիի դրան կից Մխիթարեանին Ամերիկեան վաճառատունը, նաեւ մայրաքաղաքիս դեղագործաց քով ու գաւառներն ալ կը գտնուին։